

**Disputationvm De Censuris In Communi,
Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

1 An per solam absolutionem tollatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

scopo, quia non habent tam perfectam iurisdictionem, sicut ille, neque dispensare possunt in communi, nisi quatenus eis conceditur speciali privilegio: prohibito autem hæc censurarum ad ius commune pertinet, ut statim dicam, & nunquam potestas hæc dispensandi in censuris conceditur, sed absol- uendi tantum.

⁷ Sed & de Episcopis probabilis censetur (generatim loquendo) non habere hanc potestatem. Quod vno verbo attingit & asseruit Vgol. tab. n. c. 10 §. 6. n. 4. citans Socinum Sen. in c. Officij, de Sent. exco. nu. 171.

Qui, dum peculiariter negant Episcopum dispensare posse, ut excommunicatus actus ei prohibitus sine absolutione exerceat, tacite insinuant Pontificem summum id posse: ut asserimus. Cur autem Episcopus hoc non possit, nullam rationem asserunt. Ego vero ex ultimo rationem esse, quia in rebus iure communi, & vniuersa Ecclesia prohibitis dispensare non possunt, nisi ubi, vel ipso communi iure eis conceditur, vel aliqua recepta consuetudine & traditione. Ita enim censetur limitandam esse illam propositionem aliquorum Canonistarum, nam contraria sententia & verior est, & hoc tempore communiore, & fere aperte colligitur ex cap. Dilectus, de Tempore ordinationis, & fundari etiam potest in cap. At si clerici, §. De adulteris, de Iudiciis, ubi hæc res communiter disputatur; & in Theologia in materia de leg. & statibus, & potest. Papæ, & Episcoporum, tanquā in propriis locis tractatur. Hæc autem potestas, de qua loquimur nec iure communi illis conceditur, nec consuetudine recepta est, nisi fortasse in aliqua re minima, ut danti licentiam ad loquendum cum aliquo: quæ proprie non potest dici dispensatio, sed declaratio iustæ causæ, ex qua ipsum ius commune id facere permittit: alioquin neque illud licite fieri posset.

⁸ Atque hinc dixit Glossa in ca. postulatistis, de Cleric. excomm. ministrant. verb. Dispensatum, posse Episcopum dispensare in hoc particulari effectu, quod collatio beneficii excommunicato facta valeat: quam ibi Abbas nu. 3. & alij sequuntur fundati in illo textu, in quo talis dispensatio permittitur absolute, & sine restrictione: quando cumque autem dispensatio aliqua in iure permittitur, signum est, etiam Episcopis concedi, ut est etiam communis sententia Canonistarum, argum. ca. Nuper, de Sentent. excom. Veruntamen, si recte attendatur ad cap. illud Postulatistis, in eo non dicitur, posse dispensari cum excommunicato, ut collatio ei facta valeat, sed posse dispensari cum eo, qui beneficium excommunicatus obtinuit, ut illud retineat, scilicet, postea absolutus: ita enim intelligendum id est: neque enim Pontifex daret facultatem dispensandi cum excommunicato perseverante in sua contumacia, ut beneficium male partum retineat. Est autem longe diuersum dispensare, ut collatio beneficii facta excommunicato à principio sit valida vel dispensare, vel collatio, quæ prius nulla fuit, valere incipiat, ut per se notum est: nam prior dispensatio formaliter & directe est ad impediendum effectum excommunicationis: & cedit in fauorem ipsius excommunicati, dum excommunicatus est, imo dum excommunicatur: posterior vero non est dispensatio excommunicationis, nec impedit effectum eius, sed supponit potius censuram habuisse suum effectum, & postea remedium illi adhibet post ablatam censuram. Neque enim de ratione censuræ est, ut malum illud remedium careat; unde non est fauor concessus excommunicato, sed iam absolutus, & ideo in nulla re obstat censura. Nō ergo potest sumi argumentum ab vna dispensatione ad aliam: nam, quod textus ille de posteriori tantū dispensatione loquatur, manifestum est, tum quia post illa verba, Nec illi valent ea licite retinere, immediate subiungitur, Nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum: tum etiam, quia in proxime sequentibus

A concluditur talis ratio, Cum ea non fuerint canonice consecuti: solum ergo sit sermo de dispensatione, per quam collatio, quæ nulla fuit, ratificatur.

Vnde non censetur posse Episcopum in hoc dispensare, ut collatio beneficii facta excommunicato, in principio rata sit. Quod inde confirmari potest, quia alias Episcopus scienter datus beneficium excommunicato, quo cum dispensare posset, censendus esset dispensare, & ratam facere collationem, sicut de Pontifice maximo diximus: at vero oppositum constat, ex illo textu, in quo statim poena imponitur Episcopis hoc scienter facientibus, & supponitur, factum non tenere, si ipsi facere præsumant. Ac denique hanc sententiam aperte tenet Couarruias c. Alma, prima part. §. 7. n. 8.

B Ad fundamenta contrariæ sententiæ iam responsum est. Ad illud vero postremum de excommunicato à particulari Episcopo an vitandus sit in tota Ecclesia, Scotus in 4. dist. 19. quæst. 1. art. 5. ex opposito fundamento dixit non esse ubique vitandum, propter limitatam excommunicantis iurisdictionem. Sed alienum hoc est ab usu Ecclesiæ, & canonum præceptis: & ideo non oportet ad aliquod extremum declinare: Fatendum est enim, excommunicatum esse ubique vitandum, non quia iure diuino ita cautum sit; alias etiam de externa, & civili communicatione idem dicendum esset: quod Couarr. non concedit, nec propter solam iurisdictionem particularis Episcopi, sed propter institutionem talis censuræ, quæ autoritate totius Ecclesiæ ita facta est, ut, à quocunque applicata fuerit, hanc vniuersalem vim habeat, ut in Concilio Nicen. ca. 5. aperte dicitur, & in c. Sicut Apostoli, cum duobus sequentibus insinuat in 11. qu. 3. & est fere aperta declaratio Innoc. III. in c. Ad reprimendam, de Offic. Ordinarij, & latius infra suo loco dicitur: & videri etiam potest Soto dist. 2.2. quæst. 2. art. 1.

Couarr.

¹⁰ Cur excommunicatus ab Episcopo pro tota Ecclesia vitandus sit. Scotus.

Soto.

DISPUTATIO VII.

De absolutione, & modis quibus censura tolli potest.

DIXIMVS in principio huius materiæ, censuram talem esse poenam, quæ perpetua non sit, & vi suæ institutionis, sed auferri possit. Imo addidimus postea talem esse, ut auferenda sit, quoties causa cessauerit, & correctæ fuerit contumacia: superest ergo, ut, postquam de vinculo censuræ omnia tractauimus, quæ in communi considerari possunt, de illius etiam solutione pauca dicamus, in qua re explicanda breuius quidem agemus, eundem tamen ordinem obseruabimus, prius de potestate, deinde de actu eius, & de modo quo debet rite, seu recte fieri, differentes.

SECTIO I.

An censura per solam absolutionem tolli possit.

Vm censura per modum cuiusdā accidētis sit in eo, quæ ipsa ligatus est, ut supra declarauimus, ad modum etiā aliorum accidētium destrui seu tolli posse intelligendū est. A signant aut Philo-

Quod cen-
sura tribus
modis aufer-
ri possit.
Ratio dubi-
tans.

Philosophi varios modos, quibus accidentia cor-
rumpi possunt, qui ad tres reducuntur, scilicet ad
destructionem subiecti, & ex absentia termini, vel
causae, à qua accedens pendebat, vel per actionem
contrarij. Videtur ergo eisdem modis posse auferri
censura. Primo per mortem eius, qui ligatus erat,
nam destructo subiecto, tollitur capacitas censuræ.
ergo & censura ipsa: neque enim in cadavere ma-
nere potest, cum non sit capax obligationis, aut co-
gnitionis. Nec in anima separata, cum iam sit extra
Ecclesiæ forum. Secundo videtur per se se tolli ab-
lata omnino causa censuræ, id est, facta condigna sa-
tisfactione, quam Ecclesiæ obedientia postulabat:
nam destructo necessario fundamento, sua sponte
corrumpitur, quicquid ædificatum erat. Quod maxime
videtur habere locum, quando censura ipsa ad cer-
tum terminum erat imposita, ut interdum fieri so-
let, ut constat ex c. *In loco* 5. q. 4. nam quod usque ad
certum terminum impositum seu præceptum est,
finito termino non obligat, cum voluntas ferentis
censuram ultra præfixum à se terminum non ope-
retur. Et eadem ratione videri potest censura lata
ab homine tolli per mortem eius, qui illam tulit, tū
quia censura videtur similis cuidam præcepto pro-
hibenti, tali personæ ab homine imposito: sed præ-
ceptum huiusmodi cessat per mortem præipientis,
quia pendet ab eius potestate, & hæc cum vita tol-
litur. Propter quod superius dicebamus, si censura
sit sub conditione lata ab homine, illo mortuo, non
incurri, etiam si impleatur conditio: quia per mortem
eius cessavit præcepti obligatio: ergo eadem ratio-
ne cessabit efficacia, & obligatio censuræ, mortuo
ferente. Tercio poterit censura tolli per absolutio-
nem tanquam per actionem contrariam, quamquā
si veri sint alij modi in argumentis propofiti, hic vl-
tismus solum habebit locum, quando absolutio da-
ta fuerit, antequam omnino tollatur causa censuræ,
quia alias iam esset ablata censura, & sic nihil opera-
retur absolutio.

Censuram
tollisse per
absolutionem
ostenditur.

Nihilominus dicendum est, censuram proprie &
perfecte solum tolli per absolutionem. Assertio hæc
duas habet partes: prior est affirmativa; quæ est cer-
tissima, & de fide, scilicet censuram posse tolli per
absolutionem: constat enim primo ex illis verbis,
Quæcumque ligaveritis, vel solueritis: si enim ex illis re-
cte colligimus potestatem ligandi per censuras, mul-
to magis solvendi ab illis: nam quoad formam ver-
borum, est æqualitas; quoad materiam vero solu-
tio est per se, ac proprie intentata: ligatio vero quasi
coactæ, ob contumaciam ipsius hominis, & ad illam
comprimendam. Si autem in Ecclesia est hæc pote-
tas, erit etiam efficacia in ipso actu alioqui imper-
tineas, & insufficiens, vel potius nulla esset potestas.
Potest ergo censura per absolutionem tolli. Et hoc
confirmat usus Ecclesiæ, & innumera decreta, quæ
nunc superfluum est referre, ea enim necessario in
sequentibus attingemus. Ratio vero est, quia abso-
lutio hæc actus est iurisdictionis, ut sumitur ex ca-
pite vnico de Maior. & obediēt. in 6. & c. *Venerabili-
bus*, §. *Porro*, & fere in omnibus aliis, de Sent. excom-
muni. in 6. Et per se videtur manifestum, cum sit, vel
sententia quædam, vel reuocatio pœnæ, & obliga-
tionis impositæ ab habente iurisdictione, quæ sine
æquali vel superiori iurisdictione fieri non potest: iur-
isdictione autem, ut perfecta sit, non debet esse ad li-
gandum tantum, sed etiam ad soluendum: alioqui
non esset in ædificationem, sed potius in destructio-
nem. Quod maxime verum est in præsentemateria,
cum censura per se considerata nocumentum infe-
rat, etiam spirituale. De hac igitur parte nulla est dis-
cultas.

Censuram non nisi per absolutionem tolli.

Censuram
tollisse per mor-
tem.

Altera pars negativa seu exclusiva probanda
est, discurrendo breuiter per alios modos in-
firmos, quibus censuræ tolli non possunt.

nuatos, quibus censura tolli posse videbatur. Pri-
mus erat de morte ipsius subiecti effecti censura. In
quo Palud. in 4. d. 18. q. 1. art. 1. nu. 8. absolutio dicit
mortuum iam non esse ligatum, si in charitate de-
cessit, etiam si ante absolutionem à censura, mortuus
fuerit. Videtur autem intelligere, non esse ligatum
censura: nam de culpa per se notum erat: & quia in-
de inferri, posse fieri participem orationum, & suf-
fragiorum secluso scandalo. Iura tamen canonica
docēt illud indigere absolutione, ut patet ex capit.
A nobis, 2. & c. *Sacerdos*, de Sent. excomm. & in cap. *Is* 1. nu.
eod. tit. in 6. Et similem canonem refert ex Conci-
lio Epaunensi Burchardus lib. 11. sui Decr. ca. 15. Sed
longe diuersum est quod in illo Concilio traditur
c. 23. ut postea videbimus. Cetera vero iura citata
videntur supponere hominem huiusmodi post mor-
tem manere ligatum censura, nam absolutio non
habet locum, nisi ubi vinculum durat.

Nihilominus Nauarr. in Summ. ca. 27. nu. 271. ait
mortuum non proprie absolui, sed denunciari, &
declari Ecclesiæ, decessisse absolutum coram
Deo, ut pro eo orari possit: & dicit esse sententiam
Abbatis, & communem in dicto cap. *A nobis*: &
idem sentit Castro lib. 2. de Iusta hæret. punit. in fi-
ne: & Couarr. c. *Alma*, 1. p. §. 11. nu. 8. Nihilominus ta-
men addit ibidem Couarruias, Ecclesiæ soluere
mortuos, non quoad ipsos, sed quoad actus, & effe-
ctus per viuos agendos erga mortuos. Et Nauarr.
c. 26. nu. 32. citans Summam Rosellam, verb. *Absolu-
tio*, §. 3. dicit simpliciter, huiusmodi mortuū pos-
se, & debere absolui. Et, cum iura ita loquantur, me-
rito possumus ita loqui. Nam, licet censura non fer-
ratur proprie in hominem iam mortuū, tamē, quæ
lata fuit, manere aliquo modo in eo potest, vel po-
tius respectu illius, quatenus ratione talis censuræ
excommunicationis, v. g. & corpus eius adhuc est
inhabile ad sepulturam Ecclesiasticam, & anima, ut
sit particeps communium orationum, & suffragio-
rum Ecclesiæ, quæ inhabilitas solum permanet in
prohibitione, quæ respectu viuorum durat: & ideo
dicitur talis absolutio fieri quoad actus viuorum.

Quoad hoc tamen non est tantum declaratio, seu
denunciatio vinculi, ablati, sed est vera ablatio, & re-
laxatio talis vinculi prout aliquo modo durat: quia
non solum propter scandalum, sed etiam propter Ec-
clesiæ prohibitionem, non licet huiusmodi excom-
municatum ante absolutionem sepelire in loco sa-
cro, vel participem facere communium Suffragio-
rum: Sic igitur verum est, etiam huiusmodi censuram
tollī per absolutionem, & non per solam mortem.

Aduertendum est tamen cum prædictis doctori-
bus (ne ad hanc absolutionem iterum nobis redire
necesse sit) quacunque ratione homo sit absolutus
à censura in articulo mortis, etiam si non à proprio
iudice, vel paroco, vel alio habente iurisdictionem
extra illum articulum, sed à simplici sacerdote ab-
solutus sit, postea non indigere noua absolutione.
Quod notauit Glossa in dicto cap. *A nobis*, verb. *Non
potuerit*. Et merito, quia illa absolutio vera fuit, &
ex iurisdictione veluti delegata ipso iure omnibus
sacerdotibus pro illo articulo, ut colligitur ex ca. *Ea
nos*, & ca. *Non dubium*, cum aliis de Sent. excom.
& significatur in Concilio Tridentino sess. 14. ca. 7.
& superius, tractando de casuum reservatione, di-
ctum à nobis est. Quod Glossa prædicta, quam ali-
qui Canonistæ sequuntur, extendit ad absolutionem
censuræ à laico datam. Sed immerito, ut in fra ostē-
dam: nam absolutio data à laico nulla est: data vero
à sacerdote est valida, & ideo non est cur iteretur,
ut sumitur ex c. *Vltimo* de sepult. & c. *In littera*, de Ra-
porib.

Tenebuntur autem heredes ad implendam sa-
tisfactionem, quam defunctus promisit, & debebat, quan-
tū per vnum externarum facultatum impleri
potuerit: nā ad alias actiones, seu obligationes per-
sonales

tem illa ligat.

Con Epan-
na.

4
Mortuus
proprie no-
n absoluitur
à censura, sed
declariatur
decessisse ab-
solutum corā
Deo.
Castro.
Couarr.

5
Absolutus à
censura in
articulo
mortis etiam
à simplici
sacerdote,
non indiget
alia abso-
lutione.
Glossa.

Cont. Trid.

6
Heredes ita
non tenentur
implere
sonales

Secl. I. An censura per solam absolutionem tolli possit. 121

sonales non tenentur, vt constat. Et ita intelligendum est dictum capit. A nobis, 2. vers. Hæredes, & sumitur ex cap. ultimo de sepultur. Si vero ipsi etiam sint in mora, poterunt per alias censuras compelli: illa vero, quæ in defuncto fuit, in eos redundare non potest.

Veruntamen si defunctus non fuit absolutus ante mortem, vt postea absolui possit, necesse est in primis, vt ante mortem saltem præbuerit signa contritionis, quibus ostenderit se à contumacia recessisse, & ad obedientiam Ecclesiæ rediisse: alioqui & ipse indignus erit absolutione, & hæc sine fructu illi concederetur: ita supponitur in dicto cap. A nobis.

Deinde etiam tunc non poterit absolui à quouis sacerdotē, sed ab illo tantum, à quo viuens absolui potuisset, vt recte Nauarrus notat, quia iam cessauit necessitas articuli mortis in quo datur facultas cuiuslibet sacerdoti, vt possit absolvere à peccatis, & consequenter, vt possit absolvere à censura, quia hæc absolutio necessario præcedere debet. Cum ergo post mortem iam non possit absolui à peccatis, iam etiam non instat necessitas absoluedi eum à censuris: & ideo ab habente ordinariam potestatem, vel delegatam, procuranda est illa absolutio, vt in eod. c. A nobis, traditur. Vbi etiam insinuat, ad eā procurandam hæredem teneri, vel eum, qui curam gerit animæ defuncti: ad cuius spirituale commodum, atque etiam ad decentem honorem conferri potest huiusmodi absolutio. Addit vero Nauarr. si censura occulta sit, ideoque defunctus iam sit in loco sacro sepultus, dissimulandum potius esse, quam absolutionem procurandam: quia iam fere nullus est vtilitatis, nam, si non decessit in gratia, nihil proderit absolutio à censura: si vero in gratia decessit, apud Deum est absolutus, & coram Ecclesia habetur vt absolutus, quia non iudicat de occultis. Et maxime, quia post extrauagantem, Ad euitanda, huiusmodi excommunicatus occultus, cum denunciatus non sit, non est exclusus ab excommunicatione fidelium ex parte ipsorum. Alioqui vero manifestare illam rem occultam, posset generare aliquam infamiam, vel scandalum: & ideo tacendum potius est. Quæ opinio Nauarr. satis probabilis mihi videtur. Neque existimo eum, qui bona fide & sine culpa excommunicatus moritur occulta censura: si alioqui decessit in gratia, priuari fructu communium suffragiorum Ecclesiæ, ex intentione eiusdem Ecclesiæ. Nihilominus tamen, si occulte etiam posset absolui, & absque vlla infamia, alicuius periculi seu nocuamenti, optimū esse: illam absolutionem procurare, & aliquid vtilitatis afferre posset, si fortasse verius est, absque absolutione non frui Ecclesiæ suffragiis, de quo postea suo loco differemus.

In secunda difficultate tria puncta tanguntur, ex quibus primum nullam habet difficultatem. Nam certum est, censuram semel contractam non tolli ipso facto propter emendationem solam, vel quamcunque satisfactionem peccatoris: quamuis enim contumacia præcedere necessario debeat ad censuram ferendam, non tamen necessario durare debet, vt censura duret. Quia illa causa non est ita fundamentum censuræ, vt in illa quasi nitatur, vt relatio in suo fundamento, neque ita vt sit causa, à qua ille effectus pendeat in conseruari, sed in fieri tantum: sicut culpa est causa pœnæ, & tamen sæpe durat pœna post transactam, imo & post remissam culpam. Itaque, licet post exhibitam condignam satisfactionem absolutio à censura tribuenda sit, ex cap. Quia fronte, de Appellat. tamen hoc ipsum ostendit censuram nec esse ablatam donec per absolutionem tollatur: quod plane colligitur ex ca. Cum consideres, de Sentent. excommun. Quod ita fieri merito institutum est, tum, vt quod iuridica, & publica potestate ligatum erat, eadem dissoluatur, tum etiam, quia licet quoad tollendam contumaciā, & obediendum

Fr. Suarez, Tom. 5.

A Ecclesiæ, satisfactū sit, non tamen est sufficiens penitentia acta pro culpa commissa. Et hæc sæpe imponenda est, cum absolutio conceditur, vt inferius dicemus. Ab hac vero generali regula aliqui excipiendam putant illam censuram, quæ fertur sub hac conditione & forma, *Donec satisfeceris*. Sed non opinor limitationem esse necessariam, de quo statim dicam.

Altera pars illius difficultatis erat de censura, quæ fertur pro definito tempore. Ad quam breuiter dicitur, supponere falsum loquendo proprie de censura, quatenus veram rationem censuræ habet: nam proprius eius terminus solum esse debet quantum contumacia durauerit: nec fieri potest vt censura vlt. que ad præfixum terminum ita ponatur, vt, eo elapso, cesserit, etiam si contumacia duret. Esset enim hoc contra finem censuræ, qui est comprimere contumaciā, & contra rectitudinem iustitiæ: nam daretur occasio peccatori permanendi in sua contumacia, dum scit, elapso tali tempore, cessaturā censuram, & prius non esse tollendam, etiam si resipiscat. Quod etiam est contra omnia iura, quæ dicunt, exhibita satisfactione, concedendam esse absolutionem, vt in dicto cap. Quia fronte, & in ca. Ex literis, de Constat. & c. Cum contingat, de Officio deleg. & aliis, quæ ibi à doctoribus citantur, qui in hac doctrina consentiunt. Cum ergo resipiscencia peccatoris non habeat terminum definitum, repugnat plane fini, & naturæ censuræ, vt pro definito tempore imponatur: ideoque per solum lapsum tempore nunquam tollitur. Quapropter etiam in superioribus annotauimus, quoriscunque priuatio aliqua communionis Eucharistiæ vel alia similis suspensio, pro certo tempore absolute, & sine vlla conditione ponitur, illam non esse censuram, sed pœnam quādam alterius rationis, quæ non pro contumacia reprimenda, sed vt pœna pro delicto commissio pure imponitur.

An censura sub conditione lata, Donec satisfeceris satisfactione exhibitā ipso facto tollatur.

Sed hic insurgit difficultas, nam, licet censura non imponatur ad tempus præfixum, potest tamen indefinite poni sub illa conditione, *Donec satisfeceris*: ergo potest hoc sensu ferri, vt duret vsque ad illud tēpus, in quo exhibitā fuerit satisfactio, quodcunque illud fuerit, & non amplius: tunc ergo ipso facto absque alia absolutione tollitur censura: est autem vltimatus hic modus censuram ferendi: ergo ex hoc capite non procedet generaliter conclusio posita, sed tantum in censura, quæ absolute & sine tali conditione fertur.

Circa hoc punctum controuersia est inter doctores, & magna diuersitas opinionum, quam late tractat Cotarruias in cap. Alma, l. p. §. 11. numer. 5. & seq. Multi enim asserunt, non obitante illa conditione, necessariam esse nouam absolutionem à censura: & consequenter conditionem illam nihil operari, sed explicare causam, & rationem censuræ. Ita Gloss. in Clem. 1. de Decimis, verb. *Donec*, & Abbas in cap. 1. de iudic. notab. 6. cum aliis multis, qui hoc non de omni censura, sed de excommunicatione affirmant: nam de suspensione oppositum docent, qui idem sentent de interdico, vno, vel altero excepto: quæ omnia refert ibi Couarruias, quam vero constanter loquantur, statim dicemus. Fundamentum huius sententiæ est generale principium positum, quod vera censura non nisi per absolutionem tollitur, quod in iure canonico & ratione fundamentū est, vt vidimus. Responderi potest, tum etiam non tolli censuram absque absolutione, sed absolutionem simul dari cum ipsa censura, tamen sub conditione de futuro: & ideo à principio cum censura infertur, non operari absolutionem, quia non est

L

posita

Censura non tolli per satisfactionem

Couarr. 1. opinio

Gloss. Abbas

Fundam. tum

Euasio

Replica.

17
2 Opinio.

Conarr.

Alciatus.

Gloss.
Abbas.18
Dubio respo.
luto.

posita conditio: posita vero condicione, scilicet satisfactione sufficiente, statim operari. Atque ita sine noua absolutione tollitur censura, non tamen omnino sine absolutione, nec ex vi, solius satisfactionis, sed ex vi absolutionis conditionate prius concessę, quę posita condicione, transit in absolutam. Contra hanc vero responsionem obiciunt prædicti auctores: quia absolutio non potest esse conditionata: quia, ut de Reg. iur. in 6. dicitur, *Actus legitimi conditionem non recipiunt*: absolutio autem actus legitimus est; & alia, quę sectione 3. tractabimus.

Nihilominus alij censent, quando fertur censura illo modo, non esse necessariam nouam absolutionem, post exhibitam satisfactionem. Ita tenet Coarrauas citato loco, retractans, quod dixerat in epitome 4. libr. Decretal. 2. p. cap. 6. nu. 16. & sequens Alciatus, qui in hoc recessit à communi opinione Canonistarum, quantum ad excommunicationem pertinet. nam de suspensione, & interdicto idem alij sentiunt. De suspensione etiam Glossa in dicta Clement. 1. de Decim. verb. *Donec*, quam Abbas, & alij sequuntur. De interdicto vero Glossa in capit. *Non est vobis*, verb. *Donec*, de sponsalib. quam alij etiam sequuntur. Hinc vero sumit Alciatus argumentum, nam si in suspensione, & interdicto hoc habet locum: ergo non repugnat censurę, & sic tolli absque noua absolutione impleta satisfactione: ergo neque etiam est contra rationem excommunicationis, ut sic: nam sub eadem forma ferri solet, & nihil habet vel in iure, vel ex aliqua alia ratione, ob quod ei specialiter hoc repugnet. Dicitur fortasse, suspensionem & interdictum aliquando ferri per modum pęnę tantum, & non per modum censurę: excommunicationem vero non ita ferri, & hinc posse oriri differentiam illam. Sed, quidquid sit de antecedente, non recte hic applicatur: nam, quando interdictum v. g. inferitur, donec fiat satisfactio, illa pęna medicinalis est, & ad comprimendam contumaciam directe inflicta: ergo imponitur sub propria ratione censurę: quid enim aliud desiderari potest ad rationem censurę? Pręterea fundamentum prioris sententię non videtur solidum, quia non repugnat absolutionem sub conditione ferri, ut ex opinione Nauarri, & aliorum videbimus sect. 1. ergo recte intelligimus in illa forma ferendi censuram includi absolutionem conditionatam in futurum, & ex vi illius posse tolli censuram expleta condicione.

Cum igitur hæc controuersia ex hoc fundamentum pendeat, non potest plene definiri, donec illud examinemus, quod in quartam sectionem differimus, ne ordinem peruertamus. Nunc solum duo dicimus; vnum est, quidquid in illa controuersia dicatur, non recedi à generali regulā à nobis posita: quia etiam si sentiamus in eo casu non requiri nouā absolutionem, nihilominus non tollitur censura sine absolutione, quia antiqua absolutio sub conditione lata, postea operatur, expleta condicione. Secundum est, aliud esse loqui de potestate ferendi censuram, vel excommunicationem sub ea forma, & sensu. De qua potestate maxime videntur disputare doctores prædicti. Aliud vero esse disputare de ipso actu supposita potestate. Et in hoc est valde considerandum, an verba legis, aut sententię in eo sensu proferantur: nam, quando cunctę feruntur negative sub hac forma, *A qua non liberentur, aut absoluantur, donec satisfaciunt*, sine dubio non conceditur absolutio in futurum, sed prohibetur iudicibus, ne antea censuras relaxent. Exemplum optimum est in ca. *Quaquam*, de Censib. in 6. ibi. *Nec ab excommunicatione huiusmodi absolutionem, vel interdicti relaxationem obtineant, donec, &c.* Vbi obiter aduertenda est diuersitas illorum verborum, *Absolutio*, & *Relaxatio*: nam significari ibi videtur, interdictum non tolli absolutione, sed relaxatione: quod etiam repugnaret conclusioni positę. Sed ideo Pontifex ita distinxit, quia

A loquebatur de interdicto locali: absolutio autem in rigore sumpta videtur referri ad personas: & ideo, quando tollitur interdictum à loco, relaxari potius dicitur, quam absolui: nos vero maxime locuti sumus de absolutione in ordine ad personas, & latius loquendo, sub illa etiam relaxationem comprehendimus. Idem cenfeo, quoties lex, vel sententiā verbis utitur quasi promissoria, vel imperariis, ut *Si satisfecerit, absoluetur, vel absoluetur*, & similibus: quia hæc non continent absolutionem ipso facto: sicut in simili superius dicebamus, quando lex dicit, *Excommunicetur, vel excommunicabitur*, non continere censuram ipso facto. Oportebit ergo, ut lex vel sententiā dicat, *Ex quo satisfecerit absolutus sit*, vel aliquid æquiualens, ut à paritate rationis facile probari potest exiis, quę diximus de censura, quando ipsa lege, vel sententiā generali fertur pro futuris culpis ipso facto incurrēda: ita enim hæc absolutio dicitur ferri ipso facto obtinenda posita satisfactione. An vero ita ferri possit, vel interdum feratur, dicto loco examinabimus.

In ultimo puncto superius tacto nulla est difficultas, nam certum est, censuram non extinguī propter mortem ferentis, siue à lege, siue ab homine lata sit, ut aperte probatur in capit. *Si Episcopus ante, 11. questionē 3. ex Concilio Epauensi c. 28. vbi statuitur*, mortuo excommunicante, absolutionē ad succēssorem pertinere: supponitur ergo excommunicationem durare. Idem habetur ex capit. *Pastoralis*, §. *Pręterea*, de Offic. ord. Et ratio est, quia pęna iure imposita non cessat per mortem imponentis: transtie enim in rem iudicatam. Item, quia censurę ab institutione potius, quam ab executore, vel iudice illas applicare, habent suam naturam permanentem, & stabilem, ita vero institutę sunt, ut non pendeant in cōseruatiōe à vita, vel iurisdictione ferentis, sed tantum in fieri, ut etiam probat vltus Ecclesię. Neq; in hoc alia occurrit difficultas, præter nonnullas, quę ad singulas censuras in particulari pertinent.

SECTIO II.

Quis possit à censuris ab homine latis
absolvere.

D Ratermittenda hoc loco sunt generalia fundamenta, & communia fere ad totam iurisdictionem Ecclesiasticam fori contentiosi: & supponendū hanc potestatem absoluenti à censura ad iurisdictionem Ecclesiasticam pertinere: ac proinde illam esse in pastoribus, primò in Pontifice, deinde in Episcopis, vel Episcopalem iurisdictionem participantibus. Rursus posse interdum esse ordinariam, aliquando vero delegatam. Pręterea, ut persona sit capax huius potestatis, supponendę sunt communes conditiones, ut quod sit membrum Ecclesię militantis, & similes, de quibus supra diximus circa potestatem ferendi censuram: est enim eadem ratio fere in omnibus, vna, vel altera excepta, ut in sequentibus videbimus. His ergo omisiss, speciatim dicendum est, quinam possint absolvere à censuris, assignando regulas seu principia, quę facile possint ad singulas censuras in particulari applicari. Loquor autem de absolutione absolute & simpliciter, ut excludam eam, quę ad particularem actum fieri solet, quę solum est secundum quid, de qua dicam melius inferius. Distinguemus item in primis est inter censuram latam ab homine, & à lege: sub priori comprehendendo omnem censuram latam per sententiā, tam generalem, quam specialem: sub posteriori vero omnem illam, quę fertur per legem, siue sit ius commune, siue statutum particulare. Quę rursus interdum fertur cum reuerentia: scilicet per legem, siue illa.

Dico